

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR	13
GİRİŞ.....	15

BİRİNCİ BÖLÜM

YASAL MAL REJİMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

I. YENİ KANUNA GEÇİŞİN TOPLUMSAL NEDENLERİ	19
II. YENİ KANUNA GEÇİŞ SÜRECİ	23
III. YASAL MAL REJİMİNİN ELEŞTİRİSİ VE TARTIŞMALAR	25
IV. YENİ KANUNUN GETİRDİĞİ BAŞLICA YENİLİKLER	29
V. MAL REJİMİ TÜRLERİ	31

İKİNCİ BÖLÜM

YASAL MAL REJİMİNDE KATILMA ALACAGI

I. KATILMA ALACAĞININ ÖZELLİKLERİ	33
II. KATILMA ALACAĞININ HESAPLANMASI	37
A. Malların Geri Alınması, Borçlar ve Paylı Mülkün Tasfiyesi (TMK m.226).....	40
B. Eşlerin Paylarının Hesaplanması (TMK m.228).....	41
C. Edinilmiş Mallar (TMK m.219)	41
D. Tasfiyede Hangi Tarihteki Değerin Esas Alınacağı	44
E. Tasfiyede Hangi Değerin Esas Alınacağı	45
III. ARTIK DEĞERİN HESAPLANMASI	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATILMA ALACAĞINI AZALTMAYA YÖNELİK İŞLEMLER

I. TMK m. 229 HÜKMÜNÜN DÜZENLENİŞ AMACI VE NİTELİĞİ	51
II. EKLENECEK DEĞERLER (TMK m.229).....	55
A. Karşılıksız Kazandırmalar (TMK m.229/f.1,b.1)	57
1. TMK m. 229/f.1, b1 Hükmünün Uygulanma Koşulları	58

a.	Karşılıksız Bir Kazandırmanın Yapılmış Olması.....	58
b.	Kazandırmanın Mal Rejiminin Sona Erdiği Tarihten Önceki 1 Yıl İçinde Yapılmış Olması.....	60
c.	Kazandırmanın Sağlararası Bir İşlemle Yapılmış Olması	62
d .	Kazandırmanın Üçüncü Kişiye Yapılmış Olması	62
e.	Kazandırmanın Edinilmiş Mallardan Yapılmış Olması.....	63
f.	Kazandırmanın Olağan Hediyeleşmeler Dışında Olması.....	64
g.	Kazandırmanın Diğer Eşin Rızası Dışında Yapılmış Olması.....	65
B.	Katılma Alacağını Azaltma Amaçlı Devirler (TMK m.229/f.1, b.2).....	67
1.	TMK m. 229/f.1, b.2 Hükmünün Uygulanma Koşulları.....	68
a.	Devir İşleminin Bulunması.....	68
b.	Devir İşleminin Diğer Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılması	72
c.	Devir İşleminin Mal Rejimi Süresince Yapılması	76
II.	EKLEMENİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ	77
III.	KATILMA ALACAĞINI AZALTMAYA YÖNELİK BAZI ÖZEL DURUMLAR.....	79
A.	Eklemeye Konu İşlemin Muvazaalı Olması.....	79
B.	TMK m.229 Hükmüne Konu İşlemlerin Muvazaalı İşlemlerle Karşılaştırılması	79
C.	Tasfiyede Bir Malın Edinilmiş Mal ya da Eklenecek Değer Olarak Kabul Edilmesinin Sonuçları.....	84
D.	Katılma Alacağını Azaltan Muvazaalı İşlemler.....	85
E.	Eklenecek Değerin İnançlı İşleme Konu Olması	91
F.	Eşlerden Birinin Üçüncü Kişi Adına Mal Satın Alması.....	94
G.	Katılma Alacağını Azaltmak Amacıyla Bankadaki Mevduatın Elden Çıkarılması.....	97
H.	Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Şirket Hissesinin Devredilmesi	100

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE KARŞI DAVA HAKKI

I.	EKLENCEK DEĞERLERİ ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE KARŞI İLERİ SÜRME (TMK m. 229/f.2).....	103
II.	TMK m. 241 HÜKMÜ	106
A.	TMK m. 241 Hükmünün Düzenleniş Amacı.....	107
B.	TMK m. 241 Hükmünün Uygulanma Koşulları	109

1. Katılma Alacağının Varlığı	109
2. Üçüncü Kişiye Karşılıksız Kazandırmada Bulunulması.....	110
3. Katılma Alacağının Katılma Borçlusu Eşten Karşılanamaması	111
C. Üçüncü Kişiye İhbarda Bulunulmasının Sonuçları	118
D. TMK m. 241 Hükümünün Başlıca Özellikleri.....	118
E. TMK m. 241 Hükümünün Uygulanmasında Tartışmalı Konular	121
1. TMK m.229 ile TMK m.241 Hükümlerinin Birlikte Uygulanıp Uygulanamayacağı.....	121
2. TMK m.229 Hükümünün TMK m.241 Hükümden Bağımsız Uygulanıp Uygulanamayacağı	122
3. TMK m.241 Hükümünün TMK m.229 Hükümden Bağımsız Uygulanıp Uygulanamayacağı	123
4. TMK m. 229/f.1,b.2 Kapsamındaki Karşılıklı İşlemlerin TMK m. 241 Kapsamına Girip Girmediği	126
III. ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN KAPSAMI	128
A. Üçüncü Kişinin İyiniyetli Olmasının İşleme Etkisi.....	130
B. Katılma Borçlusu Eşin Birden Çok Karşılıksız Kazandırma Yapması	131
IV. TASARRUFUN İPTALİ DAVASI (İİK m.277 vd.)	133
A. Genel Özellikleri.....	133
B. Davanın Tarafları	134
C. Davanın Kapsadığı Durumlar	135
D. Katılma Alacaklısı Eşin Talebi Açısından İİK m.278 ile TMK m.241 Hükümlerinin Karşılaştırılması.....	138
E. Muvazaa İddiasıyla Üçüncü Kişiye Başverme	140
F. Muvazaa İddiasıyla Tapu Kaydının Düzeltilmesi.....	141
G. Muvazaa İddiasıyla Tasarrufun iptali Talebi	145
SONUÇ	149
KAYNAKÇA	153

KISALTMALAR

Akt	: Aktaran
AYM	: Anayasa Mahkemesi
b	: Bent
Bkz	: Bakınız
C	: Cilt
Çev	: Çeviren
Der	: Derleyen
E	: Esas
Eski TMK	: 743 sayılı Türk Medenî Kanunu
ET	: Erişim Tarihi
f	: Fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: 2004 sayılı İcra İflas Kanunu
K	: Karar
KTK	: 6047 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
m	: Madde
nolu	: Numaralı
RG	: Resmî Gazete
s	: Sayfa
S	: Sayı
SchKG	: İsviçre İcra ve İflas Kanunu
T	: Tarih
TL	: Türk Lirası
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
vb	: Ve benzeri
vd	: Ve devamı
vs	: Vesaire
Y	: Yargıtay

GİRİŞ

Varlığını başka insanların varlığı ile doğrulayan ve ancak toplumsal yaşam içinde gerçekleştiren insan, bu varlığın devamlılığını insan ömrünü aşan kurumlar aracılığıyla sağlarken, toplumsal yaşam ancak bir düzen içinde sürdürülebilmektedir. Bu sürekliliği sağlayan en önemli sosyal kontrol araçları arasında hukuk normları gelmektedir. Toplumsal yaşamı yaptırım gücü üzerinden düzenleyen hukuk normları, aynı zamanda toplumsal dinamiklerin yansımı ile şekillenmektedir. Meşruiyet zeminine göre hukuk, toplumu oluşturan bireylerin vicdanlarında onaylanan ve toplum genelinde yaygın kabul gören kurallar manzumesi olarak değerlendirilebilir.

Diğer taraftan kadın ve erkek, tarihin seyri içinde göçbe yaşam, târîmsal üretime geçiş, sanayi devrimi, şehirleşme, modern çağın aile yapısında yol açtığı değişimler başta olmak üzere toplumsal dinamiklerin ve kültürel değişimlerin etkisi ile daima asimetrik bir ilişki modelinin iki ögesi olarak yer almıştır. Değişen güç çatışmaları, erkeğin mevcut imtiyazlarını koruma ve karşı cins üzerinde otorite sağlama, kadının ise eşitiksiz uygulamalar nedeniyle maruz kaldığı haksızlıklara baş kaldırma ve mevcut olanaklara cinsiyetçi yaklaşımların yol açtığı engellemeler olmaksızın sahip olma girişimlerinde somutlaşmıştır.

Aydınlanma dönemi ile başlayan bilimsel yaklaşım çabası da kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmamış; aksine, yeni eşitsizlik mecraları üreterek toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yumuşatılmış versiyonları ile erkeğin kadın üzerindeki güç ve iktidarı görünmeyen toplumsal enstrümanlarla sürdürdüğü bir sürecin düşünsel zeminini oluşturmuştur. Öyle ki, yaşadıkları dönemin önemli isimleri arasında bulunan ve eserleriyle başvuru kaynağı olarak günümüze kadar uzanan, çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu bilim insanı, düşünür, şair, yazar, filozof ve hukukçular tarafından kadına yönelik sistematik olarak sürdürulen bu cinsiyetçi tutum ve söylemler aracılığı ile de kadın toplumsal, kamusal, bilimsel alanın dışına itilmiş edilgen bir nesne olarak, kendisine dayatılan yaşam alanında öz varlığına ve bilişsel kaynaklarına yabancılasmışının psiko-sosyal sendromlarına terk edilmiştir.

Kadın ve erkek arasında ailede, hukukta, akademik alanda, sanatta, siyasette, toplumsal alanda yaşanan bu ayırtıcı tutum, 1700'lü yılların sonlarında başlayan kadın hareketlerinin çıkış noktası olmuştur. Kadının siyasi yaşama katılımının önündeki engellerin kaldırılması talebiyle başlayan bu başkaldırı, zaman içinde diğer eşitsizlik alanlarında da hak taleplerine dönüşerek nihayetinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin, form değiştirmekle birlikte günümüze dek süregelen bir tartışma konusu olarak sürmesinin tarihî zeminini oluşturmuştur.

Düger taraftan toplumsal yaşamı düzenlemek ve bireylerin adalet beklenisini karşılamak üzere ortaya çıkmış bir kurum olarak hukuk, toplumsal değişimlerin izdüşümlerini taşıyan bir mecra olarak önem taşımaktadır. Zira toplumlar değişikçe, kurumlar da değişen toplumsal beklentilere cevap vermek üzere bu değişimden etkilenmektedir. Bilhassa amaçsal yönü üzerinden ele alınan hukuk metinlerinin bu değişimler sonucunda toplumda oluşan talep ve beklentileri karşılaması, yasal metinlerden elde edilmesi beklenen nihaî amacın gerçekleşmesi için elzemdir.

Bununla birlikte kadın - erkek arasındaki güç ve iktidar ilişkisinin tarih boyunca bilhassa ekonomik kaynakların kullanımı, yönetimi ve tasarrufu noktasında toplandığı; bu alanda söz sahibi olan tarafın karşı cinsin diğer yaşam alanlarını da yönetme ayrıcalığına sahip olduğu tarihsel veriler ışığında söylenebilmektedir. Hukuk dünyamıza yirmi yıl önce giren 4721 sayılı yeni Türk Medenî Kanunu, evlilik birliği içinde bilhassa çalışmayan kadın eşin yaşadığı mağduriyetler göz önüne alınarak, cinsiyetler arası bu eşitsizliği ortadan kaldırmaya yönelik gerekçelerle hukuk dünyamıza kazandırılmıştır.

Kanun'un yürürlüğe girmesi sadece hukukî mecrada değil toplumsal ve bireysel bağlamda da kadın-erkek ilişkisinin kurumsallaşmış bir görünümü olan mal rejimleri hükümlerinin yeniden tasarlanmasıının önünü açmıştır. Belirtmek gerekir ki, yeni Kanun birçoklarıyla eleştirilere konu olsa da ve uygulamada bazı karışıklıklara yol açsa da, kadın-erkek arasındaki eşitsizliğin görünülerinden birini ortadan kaldırmayı amaçlaması itibarıyle tarihe düşülmüş önemli bir noottur.

Kanun'un dördüncü bölümünde "Eşler Arasındaki Mal Rejimi" başlığı altında düzenlenen mal rejimi hükümleri ile evlilik birliği içinde ekonomik kaynakların yönetilmesi hususuna yasal standartlar getirilmiştir. Eşler arasında eşitlik prensibi ile uyumlu olarak ekonomik kaynakların yönetimine ilişkin hususları düzenleyen bu standartların düzenleniş amacı bağlamında

inceLENmesi, bu hükümlerin doğru anlaşılması ve uygulanması açısından önemlidir.

Evlilik birliği içinde eşlerin tam bir duygusal doyum ve tatmin edici bir hayat arkadaşlığı yaşamاسının belki de en önemli enstrümanı, ekonomik kaynakların edinilmesi ve kullanılması süreçleridir. Kadın-erkek ilişkisinin içinde birçok insan-insan ilişkisi modelini barındırmamasını ifade eden zenginliği dikkate alınırsa, bir tür güç ve otorite kullanımının somut görünümü olarak ekonomik kaynakların yönetimi, eşler için hem bir fırsat, hem de tuzaktır. Bu imkâni evliliğin doyurucu kaynaklarını güçlendirmek üzere değerlendiren eşler yasal mal rejimine tabi ilkelerinin özü olan karşılıklı iyiniyete dayalı iletişim modelini oluşturabilirken; evliliklerin en çatışmalı mecrası olan ekonomik konuları diğer eşten mal kaçırmaK ve bu alanı paylaşım alanı dışına taşırmak amacıyla kötüniyete alet eden eş, diğer eş mağdur etmenin yanısına, evliliğin sağlayacağı gerçek bir doyum ve paylaşımdan da bizatihî kendi eylemleriyle mahrum kalmaktadır. Evlilik birliği içinde iyiniyete aykırı bu tür tutumlar da genellikle evliliğin bitmesinin arka planını oluşturmaktadır. Diğer eş nezdinde güvensizliği tetikleyen bu kötü niyetli tutumların her biri, güvene dayalı bir yapı olan evlilik duvarından bir tuğlayı daha çekmekle eşdeğerdir.

Evlilik birliği içinde diğer eşten mal kaçırmaK yonelik bu tutum, eşlerden birinin boşanma kararı vermesinden sonra daha güçlü bir motivasyonla hız kazanarak sürdürülmemektedir. Tasfiye durumunda eşler arasında evlilik birliği boyunca edinilmiş malların tam ve âdil bir paylaşımıla bölüşülmesi ve her iki tarafın adalet bekłentisini tam karşılamak üzere düzenlenen hükümler, uygulamada diğer eşin katılma alacağını azaltmaya ya da tamamen ortadan kaldırmaK yonelik girişimlere konu olabilmektedir. Yasal mal rejiminin konuya ilişkin düzenlemeleri, edinilmiş malların tasfiyesi ile ortaya çıkan artık değer üzerinde eşlerin her birinin sahip olduğu katılma alacağını eksiksiz almalarını amaçlamıştır. Bu nedenle katılma alacağını azaltılmasına yonelik işlemler kanunda bazı yaptırımlara tâbi tutularak olası mağduriyetlerin önüne geçilmeye çalışılmış ve hatta bazı somut durumlar karşısında öğretide ortaya çıkan genişletici yorumlarla kanun metninde bulunmayan hukuki kavramlarla bu korumanın kapsamı genişletilmiştir.

Çalışmamızda katılma alacağını azaltmak üzere yapılan işlemler karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alınarak, bu hususlara yonelik kanunda, öğretide ve yargı kararlarında ele alınan yaptırımlar detaylıca anlatılmaktadır.